

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-206

24 MART

DÜNYA TÜBERKÜLOZ GÜNÜ

Her yıl, tüberkülozun yıkıcı sağlık, sosyal ve ekonomik sonuçları hakkında kamu bilincini artırmak ve küresel tüberküloz salgınını sona erdirmek için çabaları hızlandırmak amacıyla 24 Mart'ta Dünya Tüberküloz Günü kutlanmaktadır. Bu tarih 1882'de Dr. Robert Koch'un tüberküloza neden olan bakteriyi keşfettiği gün olması nedeniyle belirlenmiştir. Geçtiğimiz yıllarda kaydedilen önemli ilerlemelere rağmen, tüberkülozun dünya çapında bulaştırmacılığı devam etmekte buna bağlı ölümler de olmaktadır.¹

Tüberküloz hastalığı (verem) bir mikrop aracılığı ile oluşan bulaşıcı bir hastalıktır.² Dünya'da ölümlerin ilk on nedeninden biridir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre 2016 yılında 10,4 milyon tüberküloz hastası varken tüberküloz nedeniyle 1,7 milyon kişi hayatını kaybetmiştir. Hayatını kaybedenlerin %95'i düşük-orta gelirli ülkelerde bulunmaktadır. Aynı zamanda 2016 yılında tüberkülozu olan bir milyon çocuk hasta vardır. Dünyada tüberküloz nedeniyle bildirilen yeni vaka sayısı yılda %2 azalmaktadır. "2020 Tüberkülozu Sona Erdirme" stratejisine göre yeni vaka bildirimlerinde %4-5 azalma olması beklenmektedir. Tüberküloz tanı ve tedavisi ile 2000 ve 2016 yılları arasında yaklaşık 53 milyon kişinin ölümü engellenmiştir. Tüberküloz vakalarını önlemek "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri"nin 2030 yılına kadar belirlediği sağlık hedefleri arasındadır.³

Türkiye'de görülen tüberküloz hastalığı sıklığı giderek azalmaktadır. Ülkemiz, tüberküloz hastalığının orta derecede yaygın olduğu ülkeler arasındadır. Sağlık Bakanlığı verilerine göre her yıl yaklaşık 100.000 kişiden 17'si tüberküloz hastalığına yakalanmaktadır. Bu sıklık düzeyi ile ülkemizdeki durum Orta Avrupa ülkelerine benzemektedir. Türkiye tahmin edilen tüberküloz hastalarını bulma ve bu hastaları tedavi etme konusunda Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen hedefleri yakalamış ve sürdürmektedir.⁴

Bulaştırmacılık, tüberküloz hastası bir kişinin; öksürmesi, hapşırması veya konuşması ile havaya karışan bakterilerin solunum yolu ile sağlıklı bir insanın akciğerlerine ulaşması ile olmaktadır.² Tüberküloz %80 sıklığında akciğerlerde olmak üzere bütün organlarda bulunabilmektedir.⁴ Vakaların bulaştırmacı olduğu dönem hastalığın başlangıç dönemidir. Tedaviye başladıktan yaklaşık üç hafta sonra hemen hemen tüm tüberküloz hastalarının bulaştırmacılığı kaybolur.²

Tüberküloz, hava yolu ile bulaşan bir hastalıktır. Ancak tedavi görmeyen tüberküloz hastası ile aynı havayı uzun süre soluyanlarda (özellikle aynı evde yaşayanlar) mikrobun bulaşma olasılığı fazladır. Mikrobu alan kişilerin bir kısmında hastalık oluşmadan, sessiz durumda akciğerinde yıllarca kalıp, vücut direncinin düştüğü bir durumda hastalık oluşabilirken, diğer bir kısmında ise kısa süre içinde hastalık ortaya çıkabilir. Hastalığın gelişme riski mikrop ile karşılaştıktan sonraki ilk iki yılda en fazladır. Ancak tüberküloz basili ile karşılaşanların

¹ [Internet] <http://www.who.int/campaigns/tb-day/2018/event/en/> Erişim: 20.02.2018.

² [Internet] <http://www.toraks.org.tr/halk/News.aspx?detail=3504> Erişim: 20.02.2018.

³ [Internet] <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs104/en/> Erişim: 20.02.2018.

⁴ [Internet] <http://isttuberkulozsavder.org/tr/top/tueberkueloz-nedir--1/tueberkueloz-nedir/> Erişim: 20.02.2018.

%30'unda tüberküloz mikrobi akciğerlere kadar ulaşmayı başarır. Bu hastaların da yalnızca %10'unda yaşamlarının bir döneminde tüberküloz hastası olma ihtimali vardır. Özellikle çocukların, yaşlıların, vücut direncini düşüren hastalığı olanların (kanser, diyabet gibi) veya vücut direncini düşüren ilaç kullananların özellikle dikkatli olması gereklidir. Çünkü hastalığın bu kişilerde ortaya çıkması daha kolaydır.²

Tüberküloz tanısı balgamda tüberküloz mikrobunun gösterilmesi ile konulmaktadır. Hastaların yakınması ve akciğer film bulguları ile hastalıktan şüphe edilmektedir. Hastalarda olabilecek bazı yakınmalar aşağıda listelenmiştir:

- ✓ İki haftadan uzun süreli öksürük
- ✓ Ateş
- ✓ Gece terlemesi
- ✓ Kilo kaybı
- ✓ İştahsızlık
- ✓ Halsizlik
- ✓ Kanlı balgam

Yakınmaların yavaş seyirli ve hafif başlaması nedeniyle bazen hastalar doktora başvurmakta gecikebilmektedir. Yakınmaları olan hastaların gecikmeden Verem Savaş Dispanserleri ya da Göğüs Hastalıkları bölümüne başvurmaları gerekmektedir.⁵ Tüberküloz hastalığının teşhisi, tedavisi ve takibi, hasta yakınlarının tüberküloz açısından değerlendirilmesi, hasta kişilerin kayıt altına alınması Verem Savaş Dispanserleri tarafından yapılmaktadır. Ayrıca verem tedavisi için hastalara gerekli olan ilaçların ücretsiz olarak sağlanması da Verem Savaş Dispanserleri tarafından sağlanmaktadır.⁶

Dünya Sağlık Örgütü, 2018 yılı için **“Tüberkülozsuz Bir Dünya İçin Liderler Aranıyor”** temasını belirlemiştir. Bu sayede Sağlık Bakanlığı, valiler, belediye başkanları, milletvekilleri, doktorlar, hemşireler, toplum liderleri ve sivil toplum kuruluşlarının kısaca toplumun her kademesinin ortak çabaları ve işbirliği ile tüberkülozun ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Böylece bu mücadeleye katkı sağlayan herkes tüberkülozu bitirme uğraşında kendi mücadelelerinin liderleri olabilecektir.⁷

Bu yıl eylül ayında ilk kez Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tüberküloz gündemi ile toplanıp tüberkülozla mücadele için büyük bir adım atmış olacaktır. Bu kararla tüberkülozun insanlık açısından önemi bir kez daha ortaya konmaktadır.⁸

⁵ [Internet] http://www.verem.org.tr/kisa_bilgi.php Erişim: 21.03.2018.

⁶ [Internet] <http://www.tuberkuloz.gen.tr/verem-savas-dispanseri.html> Erişim: 21.03.2018.

⁷ [Internet] <http://www.who.int/campaigns/tb-day/2018/event/en/> Erişim: 21.03.2018.

⁸ [Internet] http://www.who.int/tb/features_archive/unga-meeting-tuberculosis/en/ Erişim Tarihi:21.03.2018.